Барыы дойдулар пролетарийдара, холбоҕут!

САНТА ОЛОХ

Хаһыат 1931 сыл алтынньы 15 күнүттэн тахсар

ССКП ЧУРАПЧЫТААҺЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЙ ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААҺЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№ 4 (6140) | 1985 сыл. Тохсунньу 8 күнэ ОПТУОРУННЬУК | Сыаната 2 харчы.

ПАРТИЙНАЙ ГРУППА

Партийнай группа маннайгы сүҥүөх партийнай тэрилтэ быстыспит бойобуой сорҕотуунан буолар. Кини партия миэстэҕэ ордук чугас, үлэ коллективын хаһыытэ тэрийэр уонна сурунуулар алын сүҥүөҕэ. Группа бойобуой дьоҕуруттан миэстэҕэ үлэйиттэри былааннары толоруу иһин түмүү, миэстэбай-политическай, иитиэ үлэ кольуубэ быһаччы тутуулуктаахтар.

Оройуонна баар партийнай группаларгын саамай болоҥноҕо—Талей Дирпиниэзэн группа 13 коммунистан турар. Группа Бырыа Маркс аатынан совхоз маннааҺы бириигэдэтин үлэлиигэр-хамнаһыгар, иэйиилэнньэ общественнай олоҕор сабыдыала улахан. Учуоскаҕа турар коммунистартан 6-лара сүөһү иитиитигэр быһаччы уларыйыллар. Бириигэдэҕэ полит-үөрэх тэрийиигэ дьон олоҕор сирэйэн иитэр үлэ кольуубүн үрдэтиигэ, үлэ дьиссиплиинэтин бөҕөргөтүүгэ былаанныах үлэ ыытыллар. «Чурапчы» совхозка Улахан Куйа бириигэдэтиниэҕэ партийнай группа коммунистара эмиэ үүнү сүбэстааах үлэ холбоҕуун көрдөрүллөр, иэйиилэнньэ өртөтүтэр ыытыллар иитиэ, тэрийэр үлэ көҥүлэччиларинан буолаллар.

Ол эрээри партийнай группалар бары эрэ-дэхси үчүгэйдик үлэлиир буолбатахтар. Аҥаардыы күҥүн ыытыллыбыт отчуоттуур-быыбардыыр мунньахтарга кинилэр үлэлэрин тэрийиигэ боччумнаах көтүтүүлэр бааллара ыйыллыыллар. Группалар болромтолоро ордук түргэнник быһаарыллыахтаах боппуруоспаргга ситиһиллыахтаах. Ол эрээри, үлэйиттэри түмэн производствоны тэрийиигэ, дьон ыҥырыатын быһаарыыга сүбэ дьаһалтар ыытыллыыларын эрдэҕэр боппуруоспар үгүстэрин үрдүнэн, сорох группаларга онноҕор иитиигэ туһаайыллаах боппуруоспар дьүүллэһиллибэттэр. Ол туһунан критическэй этиилэртэн группалар сөпкөөх түмүктэри оҥостоо иликтэр.

Баҕаҥҥыт дьаһалларыа олохха киллэриигэ, миэстэҕэ баар ис кыахтары мунутуурдук туһаныыга, үлэ оҥорумтуотун үрдэтиигэ тэрийэр үлэ, былааннары уонна эйэһэлэстибэлэри толоруулуу идеологическай өттүнэн хаачыйыы сир ахсын сөпкөөх таһымҥа турар буолбатах. Көрдөрөн агитация саҥардыллан иэдэс. Социалистическай куоталаһыы тэрээһиннэ сатаммат. Иэдэйэлэтиини эйдээрэ үлэ түмүктэрэ тута таһаарылаан, туһаанныахтарга тиэрдилэн испэттэр. Бастыҥ опыт олус быстаанньык олохтоох. Оттон бу боппуруоспарынан партийнай группалар күннэтэ дьарыктаныахтаахтар.

Дьону түмүүгэ үлэ утумнаахтык ыытыллыбат буоллан сорох сирдэрэ общественнай тэрилтэлэр бэйэлэрин үлэлэрин биллиини хордоһуллаа эпиилаттиирдик уларыта тута иликтэр. Иннинэ комсомольскай тэрилтэлэр, добровольнай народнай дружиналар, табаарыстыы суоттар, о. д. а. общественнай тэрилтэлэр үлэлэрин партийнай группалар күннэтэ сүрүннүүллэрэ эрэйиллэр.

Партийнай тэрилтэлэр уурааҺтарын олохха киллэриини тэрийиигэ партгруппалар оруоллара биллиини да намчыахх. Кинилэр, маннайгы сүҥүөх партийнай тэрилтэлэр эрдэхсиэлэт сорҕолоруттан буоллаллар да быыныттан, бириигэдэлэр, звеноларга, сыахтар үлэлэриигэр баар итэҕэстэри туоратыыга туһаанныах үлэйиттэртэн, салайаачылартан эпиилэтиэн ирдиир аналлаахтар. Бу оттуунан кинилэр эсэ да сиэ-хоте үлэлээбэттэр.

Партийнай группа, маннайгы сүҥүөх партийнай тэрилтэ быстыныгар сөп түбэһиннэрэн, миэстэҕэ баар балаһыанньаны учуоттаан үлэлиахтаах. Ол эрээри сорох маннайгы сүҥүөх уонна сыахтааҺы партийнай тэрилтэлэр группалар үлэлэриигэр сөпкөөх болромтону уурбаттар, бэл группордар отчуоттарын истибэттэр, сүбэ-аама биэрбэттэр. Ити барыта группалар үлэлэрэ молтоҕуйуутэр, оруоллара намтаһыныгар тиэрдэр.

Партийнай группалар үлэлэриин стиллэри уонна ньымаларын салгыы туспарын үлэйиттэри коммунистическай иитиигэ хайаастыбаннай уонна культурнай туруу сорудаларын быһаарыыга кинилэр оруолларын үрдэтии—парткомнар, партбюролар улахан суолталаах сорудаалар.

1985 сыл олунньу **24** күнэ ★ Баскыһыанньа

РСФСР, Саха АССР Верховнай Советтарыгар уонна олохтоох Советтарга быыбардар

„САРДАҤ'А" ФЕРМАТЫГАР

«Мэҥэ-Хаҥалаас» совхоз бу күннэрэ барыта 15-э бинир бастыҥ үлэлээх Сосиэйэтиэрдэ отделениетын «Сардаҥа» комсомольскай-ыччат ферматын кыһыҥ мунньуна. Маннааҥыаттар, ыйаалар, кэрдэруулэр, социалистическай эйэлэстэлистибэлэр, арааҥнаннаан — кэтүүлэах миэстэҕэ ыыаммыттар. Оны сүрүннүүр олохтоох Культура дьиэтин үлэйиттэрэ сиэрэй-хоторон толоруон иннэлэри эбит.

—Бэлэҕи иккэ маахпыт торолто, эсэ биэр торолуу сытар,—диэн үөрэн-хотон оруобуйбут тумаҥы быыстанан ферма старшайа П. К. Попова кинигэ кэлэр. Парасковья Семеновна маахтар торолуоҥнэрэ саҕаламмыттыы, бу күннэргэ барыта 15-э тиэйбитин үүт-эт эйбэн эрэйэн кэбиспэр. Аҥаардыы тумуҥнан коллектив туорт маннааҥыаты иккэ-үстэ тыҥыраҕалаах кэриэтэ ыыаммыттар.

Коллектив совхоз иккис отделениетын Кыстыы Куйа ферматын кытта социалистическай куоталаһыыта киирбэт жок тахсыбыт үлэлиир.

П. ОКОНЕШНИКОВ.

Сиэнэнньэ (хаҥастан) зоотехник В. Е. Массаев ферма старшайа П. К. Поповаҕа, маннааҥыаттар Л. Г. Семеновалыы уонна С.-В. Бриагеевалыы кытта кунчаала үлэлии быыбардаан.

Автор фотота.

Пятилетканы достойнайдык түмүктүүр иһин!

1985 сылга коллективтар социалистическай эбэһээтэлистибэлэрэ

«ЯКУТСОВХОЗСТРОЙ» МЕХКОЛОННАТА

—тутар-таҥар үлэлэр силлааҕы итиэннэ бөтөлөхтааҕы былаанныыр ыхсыныы 25 күнүгэр толоруохпут, РСФСР, Саха АССР Верховнай Советтарын уонна олохтоох Советтар быыбардарын иккис ыйдаҕыа кирбиилэрин ылан, В. И. Ленин төрөөбүтүгэ 115 сылга туолуутун 2200 кубометр деловой маҥы кэрдэн, ыыппыт. Кыайыы 40 сылын 800 кубометр эрбэммит бороҕуукуйаны бэлэмнээн, стахановскай хамсаһыы 50-сылын уонна сүүрбэ күүтүн тутар-таҥар үлэлэр ааҥыс ыйдаах былаанныарын толоруохпут;

—Зыладаны таһынан 100 кубометр тутуу маҥан кэрдэн, таһан эрбэтиэхпит, биир рабочай күнүгэр таһаарымтын 0,5 бырыһыанынан үрдэтэхпит, бириигэдэлэнэн бөлүөхтэрэ үс коллективы, рабочайдар 65 бырыһыанныарын аккордная-премиальнай төлөбүргэ киллэриэхпит;

—20 кубометр эрбэммит бороҕуукуйаны, 2 тонна цемент, 5 тыс. киловатт-чаас электроэнергияны, 0,5 тонна бензини кэмчилиэхпит, былаанныы таһынан 5 бырыһыан барсы киллэриэхпит, кэмчилиэммит умаҥынан уонна электроэнергияны иккиэхэ үлэлиэхпит, тутар-таҥар үлэлэр бэйиэ турар сыаналарын быыстаныыммытынаабар 0,5 бырыһыанынан намтатыахпыт;

—үлэ дьиссиплиинэтин салгыы бөҕөргөтүөхпүт, барыы-сыахтар, участактар, бириигэдэлэр эрэ-дэхси үлэлээһиннэрин ситиһиэхпит, бороҕуулаанныы итиэннэ производствоҕа дэгиэ-оҕолу таһаарыахпыт сүбэ, үлэйиттэри политическай, экономическай үөрэхтээһиннэ салгыы туспарыахпыт.

ДЬИЭ-УОТ, КОММУНАЛЬНАЙ ХАҺААЙЫСТЫБА ПРОИЗВОДСТВЕННАЙ УПРАВЛЕНИЕТА

—былаанныары барыы көрүнэриэн толоруон, сорудаҕы уоскуйан үлэ хоонньоор 3,1 тыс. солк. аһарыахпыт;

—быыбардары көрсө, олунньу 24 күнүгэр, иккис ыйдаах, В. И. Ленин төрөөбүтүгэ 115 сылга туолуутугар түөрт ыйдаах, Улуу Кыайыы 40 сылыгар түөрт ыйдаах былаанныары толоруохпут, тахановский хамсаһыны 50 сылга туолуутугар ааҥыс ыйдаах былаанны таһынан 19 тыс. солк. үлэни оҥоруохпут;

—тутуу хотырыйаалларын 0,1 бырыһыан, бензини уонна дизельэй умаҥны 0,2 бырыһыан иитиэхэ 3000 киловатт-чаас электроэнергияны кэмчилиэхпит;

—техниканы туһаныы коэффициеныын 60 бырыһыанҕа тиэрдиэхпит, оромуоҥдуур бириигэдэлэргэ кыра механизацияны киллэриэхпит;

—рационализаторскай этиилэри киэҥник көҥүлэрэ 1 тыс. солк. барсы киллэриэхпит, үлэ оҥорон таһаарыытын былаанныыммытынаабар 1 бырыһыанынан үрдэтиэхпит, былаанныах мочооту 0,3 тыс. солк. аччатыахпыт;

—үлэ дьиссиплиинэтин салгыы бөҕөргөтүөхпүт, общественнай бэрээдэги кайгыы, арыгылаһыыны уонна боруоуулаһыыны утарыы күүскэ охсуһуохпут.

ТЭТИМНЭРИН НАМТАППАТТАР

ҚЫЛААННААХ. «Чурапчы» совхоз «Эрчим» комсомольскай-ыччат ферматын маннааҥыаттарга фуражнай ыах ахсыттан кыстык үс ыйдар 287-лии кг, үрүҥ ыаҥын ылан сорудахтарын ааҥнан сайдардылар.

Ордук урдук көрдөрүүлэри старшайдара, «Бочуот Знака» орденнаах М. И. Иванов уонна комсомолец Яков Филиппов ситиспиттэр.

М. МАКАРОВА.

БИИР САНААЛАНЫЫ БЫҺЫЫТЫГАР-МАЙГЫТЫГАР

Бу күннэргэ оройуон общественнай тэрилтэлэриигэр уонна үлэ коллективтарыгар народнай депутаттар оройуоннааҕы уонна сельскай Советтарын быыбардарыгар депутаттарга кандидаттары туруоруу үрдүк оро кэтэҕылааҥ, биир санаалаах быһыытыгар майгытыгар ыытылла турар.

СЫЛАҤ

«Чурапчы» совхоз рабочайдара уонна сулууспаллаахтара оройуоннааҕы Совет депутаттарыгар кандидаттарыынан 22 №-дээх уокурукка Бэрэ бириигэдэтин эдэр маннааҥыыта, комсомолка **Варвара Петровна Макарованы** уонна 21 №-дээх уокурукка совхоз профкомун председателэ **Клара Васильевна Макарованы** туруордулар.

Сылаҥ сельскай Советтан депутаттарыгар кандидаттарыынан 2 №-дээх уокурукка бастыҥ боруоску кэрэхчу **Мария Константиновна Беляева**, 21 №-дээх уокурукка эдэр маннааҥыыт, комсомолка **Жанна Владимировна Сивцева**, 1 №-дээх уокурукка «Чурапчы» совхоз Гуйбэтэҕэ бириигэдэтин бириигэдьиэрэ **Михаил Михайлович Пермяков** аатырар аттаммыттар.

ХАҮЫЛЫ

Субуруускай аатынан совхоз маннааҕы отделениетин рабочайдарын уонна сулууспаллаахтарын оройуоннааҕы Совет депутаттарыгар кандидаттарыынан 28 №-дээх уокурукка Сугулаан фермаҕа маннааҥыыта, комсомолка **Валентина Михайловна Хоютанованы** уонна 26 №-дээх уокурукка Хатылы отделениетын звеньевойа, ССКП чилиэнэ **Николай Петрович Чичинаровы** туруорбуттаахтар.

Нэйиилээх сельсовет быыбарыгар депутаткка кандидаттары туруоруу ыыс тэрээһиннэхтик саҕаламмыт. Цыаһыла-сад коллектива 2 №-дээх уокурукка Лахалдьы фермаҕа үлэлиэ **Анастасия Иннокентьевна Винокурованы**, Хатылы отделениетын рабочайдара уонна сулууспаллаахтара 4 №-дээх уокурукка участковай балыыһа врача **Розалия Васильевна Уваровскаяны** уонна 5 №-дээх уокурукка орто оскуола директора **Дмитрий Павлович Чечебутовы**. 1 №-дээх уокурукка Сугулаан фермаҕа маннааҥыыта **Евдокия Егоровна Горохованы** биир санаалаах туруорар түүнэн уурааҕы ылыммыттар.

ЧУРАПЧЫ

Үлэ коллективтара олохтоох Советтарга бэйиэлэрин бастыҥтан бастыҥ представителлэрин туруоралаан.

«Якутсельстрой» мехучаастоктан үлэйиттэрэ оройуоннааҕы Советтарга 43 №-дээх уокурукка депутаткка кандидаттыыр эдэр шофер, комсомолец **Илья Егорович Лыткины** туруордуулар.

Сельсовет депутаттарыгар кандидаттарыынан 6 №-дээх уокурукка олоҥуоҕаҕа хаачыйыы управлениетын инспекциэтэ **Матрена Алексеевна Диодорова**, 53 №-дээх уокурукка эдэр киномеханик **Парасковья Ивановна Федотова**, 42 №-дээх уокурукка «Сельхозтехника» холбоҕуук сантехника **Егор Поликарпович Барахсанов**, 31 №-дээх уокурукка 2 №-дээх хаһаайыстыба-сад инженерэ **Мария Васильевна Слепцова** туруорулунуулар.

Критиканы сатаан туһаныахха, өйүөххэ

Критика уонна бэйэни критикаланы биһиэхэ итэҕэстэри туоратыы, сыыһалары көрөөрү, түктэри оҥоҥолоры утары охсуһуу бөҕөр сүрүн средствотынан буолар. Ол да иһин биһиги партиябыт, киин Киин Комитета партийнай олох бу дьыаларыгар бэрэбиэрэппэмит ыйдыы хаалбака суох тутуһары ирдиир. Кэрдьыгы даҕаны деловой, тиэбэрыстыы критика уонна бэйэни критикаланы биир сиргэр бөрөбөгөтөгэр принципиальнай сыыһан олохтоохор, итэҕэстэр уонна көтүүлэр кэмнэр ааллалар уонна туоратыллаллар.

Итиннэ сибээстэн мин бу сурукпар Субууускай аатынан совхозтааҕы партийнай тэриллэ кэнники кэмнэҕи үлэтин практикатыгар кыгастыах тохтуом этэ. Совхоз парткома (секретарь С. И. Никитин) бу бөҕөргө улахан суолтаны биэрэр, бэйэтин үлэтин коммунистар уонна ыччаттар, суох активистар, ордук үлэ дьоҥҥо критическэй этиилэри эҥкилэтиллэр буолан эрэр. Кистэл буолбатах, урукку аттыгар ити кыаллыбат этэ, тоттоҕуттан, сиэрдэ даҕаны оҥоһуллар сорох критическэй этиилэр, бары саналаах болдьоҥнор, ылыллыбат, ардыгар өйдөөбүү үөскэтэр кэмнэрэ суох буолбатаҕа. Оттон ол, биллэн турар, үлэҕэ, олохха кыратта суох охсуулаах. Мин саанабар, бу хаһаайыстыба кэккэ сыллаҕа үлэ сорох сүрүн көрдөөбүлэрэ хаалан испит туттэрэттэн бөлөхтөрө ити буолара.

Кэнники кэмнэ партком этэн үлэтигэр алын-алын ыччат фермаларга

уонна звеноларга тирэҕирэр, рабочайдар күннээҥи кыһалҕаларын, этиилэрин балачча учуоттуур буолбута биллэр-кэстэр сэргэхсиэннии үөскэтэ. Партийнай да, производственнай да мунньахтарга хаҥас саналарын дэбигис этэстэнэр, сиэрдээх критическэй этиилэри кылдьыбат буолан эрэллэрэ ити мунньахтар оруолларын, кэдьүүстэрин үрдэтэр кыаҕы биэрэр. Чуолаан, аспыт отчуоттуур-быыбардыыр партийнай мунньахтарга коммунистар сири оҥоруу культуратын үрдэтэргэ, туорахтаах культуралар уонна хортуоппуй туруктаах үүнүүлэрин ыларга, общественнай сүөһүгэ үчүгэй уһун үөлэҕэх хотоннору тутарга ферма ыарахан үлэлэрин механизациялаһыны түргэтэтэргэ совхоз салалтатыттан сөптөөх модьууру туруордулар.

Партком ити этиилэри болҕомтолоохтук түмнэ уонна олоххо киллэрэргэ аналлаах дьаһаллар былааннарын ырытан оҥорон бигэргэттэ. Итиннэ хорохторо совхоз коллектиэбин быыльгы социалистическай эбэҥэтэлистибэтин ылыныыга учуоттаннылар. Ол курдук, 1985 сылга 250 гектар саҥа сири хорутуурга, баһыыбаны тэнгэтааһын хаачыстыбатыа туһсаран, үүнүүнү кэрүүкү-хараайыны кичэйэн гектартан ортотуунан 9-туу центнэртэн итэҕэйэ суох туорахтаах культуралары хомуйарга, бүтэйдээһини салгыы ылыы үүнүүнү сүөһү сиэбиннэ, тэпсиэтин туһаарбакка, урут оҥоһуллан бараан туһаныллыбатах баһыыбалары хаттаан оҥорорго быһаарылынна. Хоҥуйаны кэтэтиигэ уонна туһсаран оҥоруута эмиэ чопчу дьаһаллар бөлөхтөнэллэр 240-са гектар сиргэ хабах сылдьаах оттору ыһыы көрүлүннэ. Үрдүк үүнүү звеноттан составаа бөҕөргөтүллүүгэ уонна коллективы бириигэдэмэн бөдөрөөккө киллэриллиэҕэ.

Совхозка кэнники сылларга капитальнай тутуу балачча ыытыллан эрэр: Ол үрдүнэн итэҕэсбыһаҕас, қыаллыбатах ергуттэр билигин даҕаны аҕыйаҕа суохтар. Олору учуоттаан быыл Хатылыга 150 төбөҕө ыырай хотоно тутуллуоҕа, сельскэй Культура дьиэтин уонна дьаһыла-сады тутуу саҕаланыаҕа, Болтоҥо аҥыс кылаастаах оскуолата капитальнайдык өрөмүөнэнэҕэ, Хатылы орто оскуолатыгар мастерской тутуллуоҕа.

Ол эрээри партком, совхоз уонна нэһилиэктэр салалталара, этэргэ дылы, илиилэрэ гнийбэтэх, болҕомтону кыайан түммэтэх бөпөруостара билигин даҕаны элбэхтэр. Олор, холобур, бэчээт критическэй суруйуулларыгар, үлэһиттэр сорох сиэрдээх этиилэригэр өссө да бытаан, көҕүүгүлэ-ньиэнгэ көстөллөр. Бөҕүөлэктэри туһсаран оҥоруугга, ыраас-чэбдик олох иһин охсуһуугга, үлэһиттэр сыыһалаахнарын тэриллиигэ республика уонна оро-йуон хаһыаттарыгар, нэһилиэннэ элбэх мунньахтарыгар кыһан болҕомтоҕо ылан толоруох, общественнайы түмэ тардыах бөпөруостара биирдэ эрэ көтөҕуллубэтэхтэрэ. Хомойуох иһин, олорго кэмигэр сөптөөх дьаһаллар ылыллыбакка хаалбыттара. Туһаныах салайаччылар ССКП КК Генеральнай секретара таб. К. У. Черненко: «Бэчээккэ тахсар критика -сытыы бэтэс. Ол иһин иннинэ сатаан туһаныахха, принципиальность уонна объективность позициятыттан туоратыахха наада. Биһиэхэ критическэй мотивы сенсация буолбатах, суос-соҕотох сыала—итэҕэстэри туоратыыга анаммыт сигналы дэгэн ааммыт умуубакка толороллоро ирдэнньахтэх.

Совхоз салалтата өр кэмнэ саҥа хоту кыайан быһаарбатах бөпөруостарыттан биирдэстэриэн маҥы искусственнай сиэмэлээһин, племенной үлэ бүтүнүүтэ даҕаны буолар. Билигин кэмнэ маннаа туох наада буолара барыта баар. Болҕомтону ууруох, дьоҥу тэрийиэх, көҕүлүөх эрэ көрөх. Оны учуоттуурга, бу үлэни сүөһү иитиитин төрүттэн быыстыынан өрө көтөҕөргө биримэ уолдьаспыт буолуохтаах. Ол туһунан кэнсиэтин маллыы буолар гынан баран эрэйиллэр түмүк ситиһиллэ илик.

Түмүктэн эттэхха, совхоз парткома критиканы уонна бэйэни критикаланыыны партийнай уонна хаһаайыстыбаннай үлэ стилин туһсарыы, ньымаларын байытыы, коммунистар, бары үлэһиттэр активностарын үрдэтии төҥүүтүн быыстыынан өссө сайыннаран иһиэхтэх. Оттон ол партийнай тэриллэ бөдөҥ сыдьаайыы үрдэтэргэ комолөҥүөҕэ саарбаҕа суох.

Н. СОЛОВЬЕВ,
ССКП чилиэнэ.

Уобаластаабы комсомольскай конференция делегаттара

Дьулуур хаһан үөскүүрүй?

Лидия Кажекинай Кыдаанньах нэһилиэгэр олорор, үлэлиир. Киэн ааттаах биографията бэйэтин ыстатыыстыгар улахан уратыта суохха дылы. Орто оскуоланы 1982 сылгы бүтэрбэх, Лидия Оннооҕор үөрэхтээх барар комсомольскай путевканы туттарбыт. Оттон кэлэн төрөөбүт-үөскээбит нэһилиэгэр производствоҕа тахсарыы ордорбута. Биирдэ үөрэхтиир дьоҥҥаҕаро Мария Пономарева, Клавдия Кажекинаны уонна Дмитрий Захаровтыы Хомустаах фермаҕа ыаҥыыксыттыы ыытыллыбыттарын «Чурапчы» совхоз салалтата үөрүүнэн көрсүбүтэ.

Эдэр дьон, барылаах-эҕэх тэлэҥэн, дьулуурдаах-тарын кэрдэрбүттэрэ. Совхозка ордук ыччат сүөһүнү иитиигэ рабочай кадрдар наада буолбуттара. Бу эпизиэтиэстэах салаҕа Лидия дорботторуунуу туруорулларбыта. Төрдүн тутуспутунан совхоз Арылаахтаабы «Сарыала» фермаҕыар борооску көрөр буолбуттара.

—Биһиги кэрэй эрдэхтэриттэн кэрбүт. Сиэ бэйэ курдуктар. Өйдөөбүүнэн утуйабыт, саалабытынан тураабыт. Биллиэгиэ этэҥиэлэр,—диэн биэрбэт Лидия миигин кытта кэпсэтэригэр.

Киэн субу аҕай хотоннуттан кэнсиэт этэ, таҥнарыы оттулубут ойох ниитигэр итэ олороро.

Лидия Кажекиналаах былгын төрдүө 160 борооскуау короллер-хараҕаллар, онтон 40-на Лидия гэнэ, Бука барылаан, эчирэппэккэ, нитэн туруоралар.

Эдэрдэр үлэлиир үсүлуобуйалара үгүс фермаларга сорох оттуран тиийбэт диэхтэр соҕ. Хотоннноро эргэ, ханно эбии сөрүүн. Ардыгар автомашина саахалланан уу тиэллибакка ыскатар. Ол үрдүнэн бороскулар түүлэрэ-сиэнэрэ үчүгэй, ыйаанньыгар эбиллэр, сүөһүттүөр былаанаах кирбиилэрин ыларга эрэллэхтэр. Мин кэпсэтиим түмүгэр бу дьоҥҥо үлэ коллективыгар хаһахтаах курдук дьулуур, дьыалаҕа бэриниэ комсомольскай, төлөнө баарын үчүгэйдик ойдообутум.

Коллектив уонна киһи бөҕө духовнай ситиилэх тэр. Үлэҕэ ситиһиэ кистэлэҥэ итиннэхтэ сытар. Маннаа хаһан даҕаны өлүүчаас арааргыы, ньаҥыыла-ньыы диэн суох. Барыы бөҕөргэ, хардарыта көмөлөһөн үлэлиилэр.

Саамай эпизиэтиэстэах, үлэ түмүгэ биллэр түгэнинэн борооску көрөөччүлэргэ ыйаанньы күннэрэ буолаллар. Ахсыннаны 18 күнүгэр ферма былаана таҥнаан туоро центнер нүгүгэ кыетык турбуттан туһунан улахан кэпсэтии буолла.

Үүтү ылыы графигка кыетык ыйдарыгар тутуһуллубата. Ол үрдүнэн фермаҕа ыаҥы күнүгэ иккитэ ыы олороллор. Хас да ыыах төрөөбүт эрэ раздойдаабыт дьиэнэхтэн тэриллэ илик.

Күнүгэ биирдии ыыаҕа 5,3 нг оту, оны сергэ коонньоорбөҕө соломону эбэн сиэтиллэр. Билиҥнэтэ оту ороскуоттаабыт графигка тутуһуллан иһэр эрээри, ыыбыҥа итиннэ хотоннго киллэриигэ ыаҥы-тоҕуу, тэпсии олус үгүс.

Хотоннор ааннара аргыйа тураллар. Оны коннорон, ыыстаан биэрбэккэлэр олус тымныыттар. Ферма киһиэ мунньугар сүөһүттэр кордеруулэрин суруйан ыйаабыттар эрээри, кэмигэр уларытан испэттэр.

«Сүөһүт күнүгэр» ити итиҥэтэри туоратар чопчу дьаһаллары ылларга сүбэлэстилэр.

К. МАКСИМОВА.

СҮӨҺҮ КЫСТЫГА — УДАРНАЙ ҮЛЭ ФРОНАҒА

«ДЬУЛУУРДАРГА» — ДЬОҺУН ҮЛЭНИ

«Чурапчы» совхоз Кыдаанньах отделениетыгар аспыт сылга үлэҕэ киллэриллибит саҥа хотону оруо оскуоланы бүтэрэн производствоҕа үлэлии сылдьар эдэр сүөһүгүттэрэ туттарбыттара. Билигин оонно 9 манныыксыт 224 ыаҥы ыыстаан тураллар.

Эдэр коллективтэра ылыбит итэҕэлэ балаччатыгар ситиһиилээхтик толороо эрэр. Ол курдук, 9 манныыксыттан 5.һэ—Л. Пономарева, М. Решетникова, С. Захарова, Р. Дьячковская уонна А. Потапов үүт ыаммыгар аспыт сыллаҕы былааннарын лаппа аҕаран атыттарга үгүө холобуру көрдөрдүлэр.

Фермаҕа фуражкырдарыынан Советскай Армия кэккэтигэр сулуусналаан кэлбит Николай Коркин уонна Федот Новгородов үгүө суобастаахтык үлэлиллэр. Киниилэр сүөһүлэри тотохана аһаталлар, күрүөнү, кыбыыны ыраастык туталлар, аһылыгы кичэйэхтик ороскуоттуулар: Ол барыта үүтү-аһы үксэтиигэ улахан көмөлөөх. Уолаттар иккиэн бастакы разрядтаах туттууктар.

Өссө бу фермаҕа Мария Решетникова уонна Сардана Захарова курдук оройуон хайыһарга сүүмэрдэммит хамаандатын чидиэнэрэ, саахымакка нэһилиэк чиэһин элбэхтик ситиһиилээхтик көмүскэтэбит Розалия Дьячковская баалларга.

Быһата, эдэр сүөһүгүттэр үлэни уонна спорду сатабыллаахтык дьүөгэлиилэр.

Ити курдук, биир өйүнэн-санаанан үөрэ-көтө, үлэлии-хамсыы сылдьар «Дьулуур» комсомольскай, ыччат ферма коллективыгар пятилетканы түмүктүүр сылга үрдүк ситиһиилэри баҕарабыт.

Н. КОРКИН,
хаһыат обш. корр.

Эрэлбөт — эбии аҥылыкка

Биһиги отделениебыт бу [illegible] валовойунан 5,7 [illegible] үүтү мыр, онтон [illegible] ноҕа 5 центнер [illegible] туттарар. Тохсунүгэр биирдии [illegible] ыныахтан 0,9 нг, [illegible] ныахтан 1,4 нг үүт [illegible]. Ыам итинник [illegible] түһүүтэ, туох хаанан кинньо, ыаҥы күнүгэ иккитэ ыаһыыга киирэннэр, ыныахтар уолуулларынан итиннэ эбии аһаҕас молтоохтук тэриллибиттэн быһаарыллар. Сиилэсит эрдэ бүтэн, сүрүннэн, от уонна убаҕас көмөнньөрбө барыллар.

Күнүгүнү эттүгэр от графиктан аһары ороскуоттаах сылдьыбыта. Кэлин ирдэбили туруоран онуу туоратыыбыт.

Эбии аҥылыкка анаан дуоҕа аҥыллыбыта да, кырбатан сүөһүгэ сиэпиэккэ оторобут. Бу күннэргэ даҕаны кырбатыахпыт. Минеральнай брикети эмиэ оҥоорго сүбэлэстибит, оонно туһаныллыахтаах эбиликтэр баалар.

Сүөһүү тымныыны таһаарыы өссө кыра, ыныгтан бородуукуоскуйаны ылыыны үрдэтии эрэйиллэр. Оны толоруурга күннэтэ дьулуһан үлэлиибит.

М. МОРДЮСКИНА,
зоотехник.

Бахсы.

Ынах төрөөн эрэр да буоллар

Эрилик Эристэйн аатынан совхоз киин отделениетын фермаларыгар ынах төрөөбүнэ саҕаланна. Бу ыйга 40 ча, бастакы кварталга 188 ынах төрүүрэ күүтүллүөр.

Ол үрдүнэн отделение салалтата төрүөхтэ бэлэмнэнии олус хойутаппыт. Лампа, Боҕомо, Уйун Алаас фермаларыгар ынах төрөтор боксалар суоттар. Ньырэйдэр биирдиилээн турар кистэлэрэ уонна термоклеткалар өрөмүөнэнэ иликтэр, сорохторо таҥырдьа тураллар. Хотоннорго баар клеткалар оту-маны уурар дьаһыыкка кубулутуллубуттар. Ньырэй короовчулар сүүмэрдэнэ иликтэр.

Хотоннор үксүлэрэ тымныыбыттар, ааннарынан олус аргыйаллар эбит. Киирэр ааннарга тохтубут ыныах сыарга хаампат гына тоҥмут.

Боҕомоҕо биир ньырэй төрөөбүтүн термоклеткаҕа туруоралар. Онтон таһаардахтарына, бу хотоннго хайдах да турар ыаҥа суох: тымныы, оннооҕор улахан суоҕулар титирин туфаллар.

Туохха барытыгар кэмчиэлэйии, кичэйэхтик туттуу ирдэнэр кэмигэр ыыбыыларга туох барыта ыһылла сытара, онуоха ким да кыһаммата кинньо дьиксиннэрэр. Ордук комбикорму ыыы-тоҕуу үгүс.

Ити итиҥэтэри туоратар, төрүөхтэ бэлэмнэнии ситэрэ охсор сорук турар. Оны Хотоҥо отделениетын салалтата уталыппакка толоруохтаах.

С. ЯКОВЛЕВ.

Аргыйар ааннар

«Эрчим» — Болтоҥо биир бөдөҥ фермата. Маны соторутаабыта «Сүөһүт күнүгэр» кыетык туруруон туһунан улахан кэпсэтии буолла.

Үүтү ылыы графигка кыетык ыйдарыгар тутуһуллубата. Ол үрдүнэн фермаҕа ыаҥы күнүгэ иккитэ ыы олороллор. Хас да ыыах төрөөбүт эрэ раздойдаабыт дьиэнэхтэн тэриллэ илик.

Күнүгэ биирдии ыныаха 5,3 нг оту, оны сергэ коонньоорбөҕө соломону эбэн сиэтиллэр. Билиҥнэтэ оту ороскуоттаабыт графигка тутуһуллан иһэр эрээри, кыбыыны итиннэ хотоннго киллэриигэ ыаҥы-тоҕуу, тэпсии олус үгүс.

Хотоннор ааннара аргыйа тураллар. Оны коннорон, ыыстаан биэрбэккэлэр олус тымныыттар. Ферма киһиэ мунньугар сүөһүттэр кордеруулэрин суруйан ыйаабыттар эрээри, кэмигэр уларытан испэттэр.

«Сүөһүт күнүгэр» ити итиҥэтэри туоратар чопчу дьаһаллары ылларга сүбэлэстилэр.

К. МАКСИМОВА.

— БҮТҮҮММҮТ ДЬЫАЛАБЫТ

Уопсай уонна профессиональнай үөрэх оскуолатын реформата «Олорор сиринэн үөрэнээччилэри кытта нитэр үлэни тэрдүүтэн туһсарарга», «Дьыаланы микрорайонна үөрэнээччилэри кытта нитэр үлэ активнай кинилэринэн оскуолалар буолалларын күрдүк туруорулуохтаах» диэн быһаарбыта.

Байыл өрөгөй учуутталларын тохсунньутаабы сүбэ мунньаҕа чопчу бу дьоһуннаах боппуруоһу дьүүллэһиигэ аннаан. **«Оскуола — микрорайонна нитэр үлэ киинэ»** диэн дакылааты райсовет исполкомун норуот үөрэтиллиитигэр отделын сэбиэдиссэйэ **М. Р. Сысолятин** оҥорде. Дакылааты дьүүллэһиигэ барыта 13 киһи тыл этиллэр. Сүбэ мунньах дьүүллэһиллибит боппуруоска туһаайыллыбыт ууруулуоҕа ылынна.

Оскуола уонна агитзона биир буоллахтарына

Дакылаатчыт ороһуоннаа үөрэнээччилэри олорор сиринэн нитии туругун сиһилии ырытта, ситиһиилэри сэргэ бу үлэҕэ баар итэҕэстэри, кинилэр үөскүү төрүөттэрин арыйда. Ороһуон нэһилиэктэригэр 19 киин агитштабтар, Чурапчы сэлиэнньэтигэр 19 микрорайоннар советтара 700-лэх тахса активныы түмүллэр. Бу үлэ ордук үчүгэйдик Мугудайга, Болтонуоҕо, Чакырга тэриллэр. Дьону кытта олорор сиринэн үлэни дакылаатчыт сүрүннэн икки— Мугудай уонна Чурапчы нэһилиэктэриннээҕи агитзоналар үлэлэрин холобурдарыгар тирэҕирэн ырытта.

Мугудайга 7 агитзона баар. Кинилэр үлэлэрин киин агитштаб салайар. Аҥаардас сылга агитзоналар олохтоохторуттан ыйга биирдэ үлэ туһунан Сүбэ киниллэриллибит мунньахтар, алкоголь эстүүн, аан дойдутаа- ҕы балаһыанньа тустарыгар, о. д. а. темаларга лекциялар аҕыллыбыттар, агитзоналар олохтоохторо бэйэлэрин түмсүүлэриттэн оскуола реформатын дьүүллэспиттэр, ыраас күрэхтэһиилэри ыспыттар, Аҕа дойду Улуу сэриитин ветераннарын кытта көрсүһүүлэр, тематическай бөлөхтөр, о. д. а. көрэхсэбиллээх дьаһаллар олохтоммуттар. Социалистическай куоталаһыы түмүгүн таһаарыыга төрөппүттэр оскуолаҕа сылдьыылара, үөрэнээччилэр үөрэххэ ситиһиилэрэ, кинилэр агитзона үлэтигэр кыттыылара —барыта учуоттаан.

— Быйылгыттан болҕомтону төрөппүттэри педагогическай үөрэхтээһиниигэ уурдубут. Урукку өттүгэр тамуровскай үлэни оскуола иккиэн тэрийэр этибит. Аҥаардас сылдьаахтан бу үлэни агитзоналарынан ыытабыт. Ол тэрээһин өттүнэн ордук табыгастаах көҥүнэ. Холобур, урут оскуола үрдүнэн сылга 20-тэн эрэ тахса үлэ десана оҥоһуллар буоллаҕына, «Сарданга» агитзона тимуровецтара аҥардас биир квартал устата 16 төгүл көмөҕө таҕыстылар. Төрөппүттэр уонна оҕолор үгүстүк биргэ буолаллараҕар кыһанабыт: спортивнай күрэхтэһиилэри тэрийэбит, үөрэнээччилэри үлэ дьонун, үлэһит династиялара чиэстээһин, сэриитин ветераннарын көрсүһүү күрдүк үрдүк күүрэннээх дьаһалларга сырытыннарабыт. Ол барыта төрөппүт уонна оҕо ордук толору өйдөһөллөрүгэр, бэйэ-бэйэлэрин иннилэригэр эпиэтинэстээх буолуулларыгар сабыдыаллыыр,—диэн кэпсиир Мугудай орто оскуолатын директорын нитэр үлэҕэ солбуйаччы **А. М. Пермякова**.

— Үлэ ситиһиилээх буолуутун биир сүрүн төһүүтүнэн Мугудайга агитзоналар үлэлэригэр оскуола учуутталлара, хаһаайыстыбаннай салайаччылар, олохтоох государственнай учреждениелар эпиэтээх үлэһиттэрэ активнайдык кытталлара буолар,—диэн бөлиэтэннэ дакылаакка.

Манна оскуола директора, совхоз отделениетын управляющайа, сельскэй Культура дьиэтин директора, участковай балыыһа сэбиэдиссэйэ уо. д. а. киин агитштаб чилиэннэриннэн талыллан үлэлиллэр. Ол да иһин бу киин агитштаб үлэтигэр көтүүгэ хаалбыт салаа суох, дьон-сэргэ барыта дьаһалларга активнайдык кыттар, хаһаайыстыбаннай соруктар ситиһиилээхтик быһаарыллаллар.

Иккиһиэн, агитзоналар үлэлэрэ оскуолаҕа кининнэ- иллэр. Нэһилиэккэ баар сэттэ агитзона начальниктарынан, кинилэр солбуйаччыларынан учууталлар үлэлиллэр. Ол туох ордуктааҕый? Бастакытынан, учууталлар ыччаты иитии боппуруоһунан күннэтэ анаан-минээн дьарыктаналлар, психология уонна педагогика боппуруоспарын атыттардаабар үчүгэйдик билэллэр. Иккиһиэн, дьону олорор сиринэн ыччат, ол эбэтэр оскуола бэйэтин выпускниктарын, үөрэнээччилэр ортолоругар ыытыллар. Үсүһүнэн, иэ- нилиэннэҕэ ортотугар үлэ кинилэр бэйэлэрин үөрэнээччилэрин ордук толору өйдүүллэригэр, олоххо ордук толору бэлэмнээх дьону иитэллэригэр, бэйэлэрэ оскуола иһиэн эрэ үлэнэн мунурдакан хаалбаттарыгар кыаҕы үөскэтэр.

Онон сүбэ мунньах олорор сиринэн нитэр үлэни оскуолаларга киниилэр туһунан боппуруоһу кэтэхпүтэ саамай сөптөөх.

Ол эрээри үлэни оскуолаҕа киниэтибит да тоҕоостоох тупсарыахпыт диэн бүтэйдии эрэнэр сатаммат. Өссө ханнык мэһэйдэр баалларый, олору хайдах туоратыахха?

„Биһиэхэ урут үчүгэй этэ...“

— Агитзоналарынан үлэ урут биһиэхэ да үчүгэйдик барыаллара. Е. М. Петрова салайаччылаах «Кулуун» агитзона эдэх көрэхсэбиллээх дьаһаллары ыспыта. Холобур, үөрэнээччи Володя Адамов агитзона оҕолоругар остуол теннис, төрөппүт П. И. Флегонтов саахымат уонна дуобат секциялары үлэлэппиттэрэ, учуутал И. П. Иванов көрэхсэбиллээх лекциялары аҕаара. Оҕо- лорго аналлаах «Остуоруорэ, оҕолор уонна төрөппүттэр биргэ түмсэн бинэчэрдэри тэрийэллэрэ. Ол эрээри бу үлэ кэнники кэмигэ уота-күөнэ уоһуунна. Агитзоналар икки ардыларыгар тэнитиллибит социалистическай куоталаһыы түмүгүн таһаарыыга үөрэнээччилэр үөрэҕэ билиилэрин бырыһыана эрэ учуоттанар буолла,—диэтэ дакылаатыы дьүүллэһиигэ тыл эппит Дирэк орто оскуолатын директорын нитэр үлэҕэ солбуйаччы **Г. А. Кузьмин**.

Тоҕо оннук буолбутун туһунан Гаврил Афанасьевич быһаарыытын кытта толору сөбүлэһиэххэ сөп: үлэ сонун формаларын киллэрии бытаан, дакылаакка бэлиэтэммитин курдук, аҥаардас сылдьаҕаны үлэ быыаанын улаатыыта суох уһулан ылыы, үлэҕэ куолутуттар эрэ ыыһыаннаһыы баар. Маныаха партийнай тэриллэлэр, сельсоветтар исполкомнара иниискитин ирдэбиллээх буолаллара эрэйиллэр.

— Ыарахан нитиилээх оҕолору, кинилэр төрөппүттэрин, оҕолорун нитиитигэр кыһаммат дьиэ кэргэттэри кытта үлэҕэ профком, партийнай тэриллэ иттүттэн көмө ситэтэ суох. Куруһуоктары үлэлэтиигэ, атын да дьаһаллары тэрийиигэ общественнайы түмэ тардыы кыаллыбат,— диэтэ Хатылы орто оскуолатын директорын нитэр үлэҕэ солбуйаччы **М. А. Попова**. Оҕолору уонна обургу оҕолору нитиигэ дьиэ-кэргэнигэ уонна оскуолаҕа көмөлөһүүгэ профсоюзнай комитеттар комиссияларын (советтарын) үлэлэрин активнай оноруу бу биир боччумнаах итэҕэйи туоратыыга көмөлөһүүгэ этэ.

Үсүһүнэн, общественнайы дьон олорор сиринэн нитэр үлэни тэрийиигэ түмэ тардыы, киэнник кытыннарыы туруорулхубут соругу быһаарыыга төһүү күүһүнэн буолара саарбаҕаламмат. Барыы нэһилиэктэргэ уран тарбахтаах маастардар, уустар, бэртээхэй фотографтар, кинолюбителлэр, чопчу темалары ылан айымныылаахтык хасыһан үөрэтэр специалистар, спортсменнар аҕыйаҕа суохтар. Кинилэр бу үлэттэн туора туруохтара диэ санаарыыр уустук. Көрүдүөххэ, эрэ наада.

Оскуолаҕа дуу, микрорайонна дуу:

Сүбэ мунньах сорох кыттыылаахтара оскуола уонна микрорайон үөрэнээччилэри иитиигэ үлэлэрэ хатылаһалларын туһунан өндөбүлээхтэр: спортивнай секциялар, уус-уран куруһуоктар оскуолаҕа эмиэ үлэлиллэр, оччотугар агитзонаҕа тоҕо хос тэриллэр наадалаах?

Чурапчы аҕыс кылаастаах оскуолатыгар 14 предметный, 5 эстетическэй куруһуоктарга, спортивнай секцияларгa барыта 251 оҕо дьарыктанар. Оскуола 117 үөрэнээччилээх, ол гата сорохтор иккилии куруһуокка, секциялаҕа сылдьаллар. Үчүгэй. Ол эрээри маннык 6—7 үөрэнээччи хиннык да куруһуоктуна даҕаны, секциинан даҕаны хабыллыбатах. Маны общественнай эйгэттэн туоратыыны баастакы хардыынан көрүөххэ сөп. Микрорайоннар, бастаан туран, итинник оҕолору кытта үлэлэппиттэр. Оччоҕо хоһуллаһыы тахсыбат. Иккиһиэн, «Биир интернэстээхтэр куулуттара», уран тарбахтаахтар түмсүүлэрэ (кружок) эмиэ элбэх), о. д. а. барыы оскуолаларга үлэлиир буолбатахтар. Болҕомтону олорго туһаайыахха. Үсүһүнэн, мугудайдар тимуровскай үлэни агитзоналарга көҥөрбүттэрин курдук, үлэ сорох табыгастаах көрүнэрин агитзоналар, микрорайоннар нэҥиэ ыытыахха. Ол үөрэнээччигэ да, учуутталга да ордук кадьыгыҥ биэрэн сөп.

Быһата, үлэни биир хаалыыкка түһэриннэхха, мнэстэҕэ баар балаһыанньны, оҕолор сайдыыларын, саастарын учуоттаан, бэйэ нс кыаҕар сөп түбэһиннэрэн тэрийиэххэ, айымныылаахтык сыныаннаһыахха.

Үлэҕэ—кэлим сыһыаны

Хаанна баҕарар үлэни тэрийии уонна былаанныаһын, онон салайтаран күүһү тэҥнэ аттаран эрэнэхэн үлэлэһии ураты диэстэни ылар. Оскуола реформатыгар «Иитии кэнсьүүнүн үрдэтии улахан эттэ үөрэнээччилэргэ көрдөбүлү туруоруута дьиэ-кэргэн, оскуола, общественность уонна үлэ коллективтара сүбэлэһэн үлэлэһиннэриттэн уонна үөрэнээччилэргэ биир тэҥ көрдөбүллээх буолуулларыттан тутулуктаахтар диэн бэлиэтэммитэ.

Биирдэ түмсэн үлэлээһин үчүгэйдик ыытыллан оҥоһуллубут кэлим быыдаҥы эрэйэр. Бу өттүнэн ыллаахха, дьону кытта олорор сиринэн үлэ стиля биһиэхэ өссө да сытэ-хото быыдарылла, чуолкайдана, бу үлэҕэ сөптөөх суолта бэриллэ илик. Учуутталлар тохсунньутаабы сүбэ мунньахтарыттан аҕыйах холобур. Мунньахха баарасуоҕа биир партком секретара, биис сельсоветтар исполкомун председателэ, биир предприятиэ салайаччыта сыыппыттылар. Сельсоветтар исполкомнарын председателлэрэ аҥаан-минээн ыытыллан баран тоҕо көмөлөстөхтөрө, профкомнар бу үлэҕэ аналлаах сектордара, төрөппүттэр комитеттарын, киин агитштабтар представителлэрэ тоҕо кыттыбатахтара буоллар? Агитзоналар үлэлэриттэр общественность түмэ тардыылыбата, үгүс сирдэргэ үлэ уота-күөнэ суох, куолутуттар эрэ ыытыллара иннитэн буолбатах үһү дуо?! Аҥаардас дьыалыгар Арыылаах аҕыс кылаастаах оскуолаҕар төрөппүт комитета талыллыбатах даҕаны. Онон агитзоналарынан үөрэнээччилэри кытта үлэ ыытыллыыта буолуо диир күүмэҥэй. Дакылаакка Хадааргa, Бахсыга, Сылаанга агитзоналар үөрэнээччилэри кытта киниилэргэ тийиитиэтэ суох ныманан үлэлиллэрэ критиковаллан. Тыл этээччилэр Культура дьиэлэрэ ыччат, үөрэнээччилэр ортолоругар ыытар үлэлэрэ ситэтэ суоҕун ыйдылар, агитзоналар үлэлэрин бэйэ олоҕун кытта ордук ыкса сибээстиир наадалаҕын, ороҥу иитиигэ хас биирдии үлэ коллектива чопчу былаанныаах буолуохтаах диэн бэлиэтээтилэр. Баартан үгүстэрэ бүтүн эрэ эчилиллибит, ыыллыбыт буолбатахтар. Суолта бэриллибэт буолан критическай этиилэри олохтоохтуку хонтуруоллаһан мелтех, ардыгар ньымыс мунньахха диэри букатын да уиууга хаалдарыллар.

Киин агитштабтар маны болҕомтоҕо ылан үлэни кэлимник, көскиллээхтик былаанныаан, ыыллыбыт итэҕэстэри туоратар курдук тэрийэллэрэ эрэйиллэр. Үлэ нэһилиэккэ баар барыы коллективтарынан, общественнай тэриллэрэ- нэн ыытыллара, көрдөбүл эмиэ онуоха дьүөрэлээх буолара наада.

Дьону, чуолаан, ыччаты, үөрэнээччилэри олорор сиринэн нитии курдук дьоһуннаах соругу бүтүннүүлээх эрэ дьаһаллارынан ситиһиилээхтик быһаарыы кыаллыбат.

М. МИХАЙЛОВА,
хаһыат анал. корр.

Сиэмэҥэ: сүбэ мунньах кыттыылаахтара (хаҥастан) Н. Н. Егоров Амма орто оскуолатын военрука, Н. Н. Артемьева Хатылы орто оскуолатын учуутала, Н. П. Неустроев Чурапчы аҕыс кылаастаах оскуолатын старшай пионер баһаатаҕа, М. Д. Яковлева Талаа Дириҥин начальнай оскуолатын директора, К. Е. Попов интернат-оскуола үлэҕэ учуутала уонна М. А. Сергеева Чурапчы орто оскуолатын старшай-пионер баһаатаҕа.

П. Оконешников фотота.

КОММЕНТАТОР КОЛОНКАЛАРА

ЭМИЭ УРУККУ СЫТЫЫ ПРОБЛЕМАЛАР

Вашингтонка АХШ тоҕус уон тохсус ыытыллыах конгресса үөстүн сатаммата. Кини сессията—1984 сыл сэтинньиттэҕи быыбардар кэнниларыттан бастаммыт. Быыбардар тумуктэригэр аҕаҕаар республиканскай уонна демократическай партиялар күүстэрэ аттаһыллан туруулара хаһыыктык эмэ уларыйбыт. Эбит буоллаллара, конгресс социальнай составыгар уларыйыы тахсыбатаҕа. Официальнай далаҕайдарынан, билигин конгресска хас биҥис сенатордар—миллионер, Негр дьон уонна испанскай тэрүтэҥ америкэлэстэр дойду нэйилэлиэнньэтин баалаах эрэллэр. Сонакка бинир дааҥны, иккис эбэтэр испанскай тылынан саҥарар америкэлэс суох буолуоҕа. 435 ыраахтааҕы представителлэр палаталарыгар «баара-суоҕа 20 пегр киирдэ,» АХШ урдукку законодательнай органыгар 24 эрэ дьахтар баар. Бинир тылынан эттэхха, конгресс—американскай «демократия» баҕа обраҕа.

Үгэс быыбыттан аналдарын ыллыы кэнниттэн АХШ саҥа президента Р. Рейган конгресска «Дойду бастаҥнаатын туһунан» уонна бюджетнай сурукпутун биллэриэхтэх: ыарыгы Вашингтон биллиэн администрациятын курсуя барыллара ыйаллыахтара. Американскай ыраатаччылар Үрүҥ дьиэ хаһаайына ыаспыт быыбардарга сэбилэниннин эбии, итиэ бөппуруоска Советскай Союзу кытары сэбилэҥнэлэри сиҥиннэ туһаларыгар үөн общественность өйүн саҥаатын пахсарга күүлэлэрин бэлэстиллэр.

Ол эрээри конгресс көрүөхтэах уочараттаах финансовай сыалларын саҥа бюджетыгар Үрүҥ дьиэ АХШ историческай рекордтаах байыннай үбүлэҥнэ—14 миллиард доллары быыбанаабыт чахчыта америкэлэстэр болҕомтолорун тас эттүгэр хаалбата. Пентагоннаах биллэриллибит ситуустаах сэриилиэ бөлөмнэрэйиэ быыбанна кини бырачыастаммыта үөскэтэ.

Итиэ бөппуруоскаҕа конгресси ыытыы мөккүөрдэр буолуохтарын - күүтэллэр, эбэтэр-аҥаа хайыы-үйэ кэлэр сылга ыытыллыахтаах хас быыбардарга хаттаан быыбардарга кэпсиэлэтэх аналлэҥнэрэ — сэбилэниннэн үлүһүйүү хаарчахтыыр туһунан америкэлэстэр ортолоругар күүһүрэн иҥэр модьуйуну ыытары дьаһабат буоллар кыахтара суох.

Сэбилэниннэн үлүһүйүү дойду бюджетыгар сыалга 200 миллиард доллардаах баһархай дефицит үөскэтиллиэхтэрэ, ол буоллаҕына саҥа экономическай таһыары барыыны суоҕуур.

АХШ правительствота итиэ дефицити социальнай наадыйыыларын үбүлэҥнин саҥа удахтаныгы сарбыйыы суотуттар аччатар баҕалаахтар биллэрбиттэ. Буоларын буолан үүнэр финансовай сыалга туталаччы 34 миллиард доллариккэ.

Оттон ол буоллаҕына 40 молуйуон дьаданнылар, ыаатэ-уота суохтар уонна хоргуйаччылар курас ыллыыларга саҥа молкүүнүгэр америкэлэстэры күүтэрин туһунан этэр. Дьэ ол иҥнэн иэстэрэр бөлөх эрилтэлэрин салайаччылара тохсуннуу ыыта АХШ үгүс куораттарыгар правительство норуоту утары политикатын бырачыастыыр демонстрациялара ыытарга быаарыммыттар.

Америкэскай администрация авантюристскай тас политикатын түмүгэр АХШ аата-суола таҥнары түһүүттүгэр дьиэссиммит үгүс конгрессменнэр итиэ политика ирдэс туһаайыларын утары улам акчинэйдык туруоллар. Америка бөҕэтэ Вашингтоннары администрация конгресска улахан уустуктары көрсүүгэ диэн суруйар.

И. АБЛАМОВ.
ССТА ирытаччыта.

Улуу Кыайыы 40 сылын көрсө

ОЛ УОТТААХ СЫЛЛАРГА

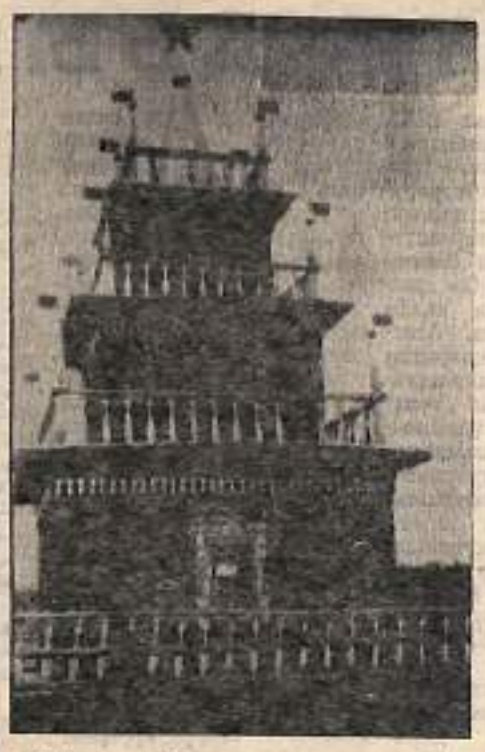

Буойуттарга өйдөбүнньүк

Кытаанах нэйилэгиттэн Аҥа дойду Улуу сэриитигэр баран өлбүт буойуттар сырдык хаҥыстэригэр нэйилиэх олохтоохторо Таҥда Бахсы Тый Өлбүт диэн сиригэр пааматынньык тутуутун саҕалаабыттара. Онно Н. Ф. Скрябин диэн кырдьаҕас мастардаабыта, барыта 30 тан тахса кэйи үлэлээбитэ. 1949 сыллаахха бэрт сиэдэрэй өтөҕүүлээх пааматынньык (скульптура) тутуллан бүппүтэ. Кини билигин дьаҥны көрэ көстүүтүн сүтэрбэккэ турар.

В. БАРАШКОВА фотота.

Соторуталаҕыта ороҕуоннаах библиотека дьаҥ саҥатыкин библиотека аҕыс сыллар Улуу Кыайыы 40 сылын көрсө Иҥэ дойду «Советскай литература сыалларыгар» диэн тематическай бичиг ыытылынна.

Бичиг Н. Заболоцкай, поэт Р. Рождественскай «Реквием» хоһоонун ааҕыытынан ыытылынна. Ол кэнниттэн Чурапчы орто оскуолатын үөрэтээччилэр М. П. Сударствоно советскай суруйаччылар уонна поэттар бойобуой суоллаах, кимиэр Аҥа дойду Улуу сэриитин тематыгар ыйаммыылара, туоларыгар көрсөхсөрдэхтэр биилэрэ ыытыллар. Уус-уран тыл маастардара уонна искусство үлэһиттэрэ сэриилэр бастакы сыларыттан ыраахтаан сэриилэригэр саа-саадах туттан остообу утары хорсуннук охсоспуттара, чыҥыччаннаах суруйаччылар уонна поэттар байыннаах корреспондеттэрдэрэ үлэлэһиттэрэ. Кинилэртэн 18-тэрэ Советскай Союз Геройун ураҕ аатын ылбыттара. Сэриилэ сыларыгар кини байыннаах хаһыаттартан ураты 19 фронтовой, 203 армейскай уонна флотскай хаһыаттар 3,5 мил. экземпляларынан тахсыбыттара, советскай буойуттары кыайыыга ыытаттаабыттара. Фронтовик-суруйаччылар Александр Фадеев, Михаил Шолохов, Маргарита Алигер, Муса Джалиль бөҕөлөрө бөҕөлөрө дойдулаахтарбыт Тимофей Сметанин, Семен Никифоров, Софрон Данилов уо. д. а. Аҥа дойду Улуу сэриитин тематыгар норуот өйүттэн суруйбуттара.

Бэйэлэрин өйдөр талааннарын остообу урусхаллыырга туһайбыт фронтовик-художниктар туспаларынан оҥ. музыкальнай оскуолатын преподавателэ В. Н. Дьячковскай сиэдэрэй туһаайыллыах репродукциялары көрдөрдө. Немецкай халабырдыыр бөҕөнү Иҥэ дойдубутун, Москва үөрэнэ түүннүү уоран саба түспүт кэнниттэн Москва ыт иккис күнэ эрдэ Курскайдааҥы уустуоссаларыгар «Беспощадно разгромим и уничтожим врага!» диэн бастаҥ байыннай плакаттара ыйаммыыттара. Кинилэр Сталинград аҥаастар историческай кырдьаҕыыта остоох сэриилэрэ үлэтүрүүлүүлэрин «Потерпел и жалкое доживает» сатирическай үлэлэригэр көрдөрбүттэрэ. Моҥдоо «Родина-Мать зовет!», В. Корецкай «Воин Красной Армии, спаси!» үлэлэрэ эмиэ бэйэлэрэ туспа историческайдар.

—Киноведчуоскаталыстар сэриилэ кэмнэрэ үлэлэрэ дьиэрэ-захчы хорсун быыбыыны буоллаҕ, — диэн саҥалаата. «Кинэ сэриилэ сыларыгар» бөлөхтэтин киноведчуоскаталыстар методиҥ С. Р. Даниелов. —Кинилэр устубут 3,5 молуйуон метр уһуннаах документтааҕай хроникаларга—сыаналарга беллибэт ааммыныллар.

«Сэриилэ сыларыгар ырыалар» диэн темаҕа бөҕөлөрдөрө ороҕ музыкальнай оскуолатын директора М. Г. Одлопова оҥордо.

Бичиг кыттыылаахтара Соловьев-Седой «Вечер на рейде», «Давно мы дома не были», «Темная ночь», о. д. а. ырыаларын долгуйа ыйаттылар.

Мустуоут дьон Аҥа дойду Улуу сэриитигэр ааҕаах кэнниттэ уонна художниктар үлэлэрин быыстапкаларын көрөхтэрин көрдүлэр.

М. КАЛАЧЕВА.

Оҕолор — Эйэ фондугар

Аҥыыт сайын бастыҥ үлэ уонна сынньалаҥ лаҕырдарын оҕолоро Улуу Кыайыы 40 сылын көрсө Иҥэ дойду көмүскэлигэр өлбүт буойуттар аатларын бэйэлэрин коллективтарын составыгар киллэрэн кэпсиэлэр оҥоулаларыгар эмиэ үлэлээбиттэрэ уонна онно аҕыллыбыт хамаанды Эйэ советскай фондугар киллэрэргэ быаарыммыттара.

Ол курдук: Дириҥ орто оскуолатын «Маарыкчаан» үлэ уонна сынньалаҥ лаҕырын коллектива бэйэтин бочуоттаах чилиэннэрэ Советскай Союз Геройа Ф. К. Попову ыалбыта. Соторуталаҕыта оҕолор Герой Федор Поповка аҕыллыбыт үбү Эйэ фондугар кадаҕырдылар.

Оттон Чурапчы орто оскуолатын үөрэтээччилэрэ соторуталаҕыта «Эйэ ярмаркатын» тэрийэн бэйэлэрин оҥоолуктарын нэйилиэннэрэ атыылаан киллэрбиттэр 950 солк. Эйэ фондугар биэриллилэр.

В. ФЕДОРОВА.

Төрөппүттэргэ аналлаах

Хадаарга сельской библиотека (сэбиэдиссэй М. И. Ефремова) тэрийэн, А. Окорешникова уонна Е. Вазанов «Иитэргэ эрэйдээх улаатыыт оҕо» диэн кинигэлэригэр аҕаҕаччылар конференциялара ыытылынна.

Конференцияҕа кыттыылаахтара оҕону иитиигэ дьиэ кэргэн оруолун, оборгу оҕолор психологияларын, кинилэр төрөппүттэригэр, учууталлаларыгар сыныаннарын туспарыгар сэбилиэ ырытыстылар, сахаалаарын атастаспыттар. Олохтоох оскуола завуча К. С. Игнатьева оҕону иитиигэ оскуола уонна общественность биирдэ үлэлэһиилэрэ улахан суолталаахын тоҕоостоон бэлиэтэппит. Конференцияҕа Е. С. Уарова, М. И. Елисеева, Б. П. Иванова И. Д. Филимонов уо. д. а. бу кинигэ сорох иитиигэ улахан туһалаахтарын бэлиитэлэн эттилэр.

Түмүккэ М. И. Ефремова оҕону иитиигэ аналлаах литературалары биллиэннэрдэ.

М. НИКОЛАЕВА.

РЕДАКЦИЯҔА СУРУЙАЛАР

Дьоммут көмөлөрүнэн

Биһиги бастакы колхозтаах сахаттан — тереебутчискээбит нэйилэкиннитэр үлэлээбит-хамсаабыт бэйэбит биллиэн кырдьаҕас, үлэни ыытаабат буолан олоробут. Оны көрө-билэ сылдьан Карл Маркс аатынан совхоз олохтоох отделениетын салайаччылара суоҕубут кыстыыр отун биэрэн, онно эбии тиэйэн, оттор масыытын, нэйэр муусутун түһэрэн сыл аҥын улахаанык көмөлөһүннэр.

Өссө үөрүөхпүтүн иҥин Баҕыа орто оскуолатын сэттис кылааһын үөрэнээччилэрэ учууталлаах Н. Г. Оковешникова саҥалаталаанан масыытын хаһыытан, сайаанаан биэрэллэр.

Итиэ барытын иҥин биһиги, кырдьаҕастар, олохтоох салайаччыларга уонна эдэр гимуровецтарга из сүрэхпититтэн истиҥник махтанабыт.

П. Т. уонна П. Н. Шеломовтар.

Чыаллыра.

Хаһан да умнуом суоҕа

Мин бинир сылларыгар эрдэхпэрбэр улахаанык эрэйдэммиппэр: иккі ардыгар тереебүтүм. Олоҕум ол күүгэннэрэ күннэригэр мисхэ үүс-хомо буолбут, бэйэм уонна оҕолорум үрүҥ тыммыстын ороҥйыбут үрүҥ хаалаттаах үтүөкэн үлэһиттэргэ—гинеколог Г. Е. Слепцоваҕа, акушерка М. Г. Эверстовоҕа, хирургтар Г. И. Алексеевка, В. В. Гуляевка уонна Н. Е. Торговкиннэргэ, кыһалҕа буолбутугар бэйэлэрин хааннарын биэрбит үтүө саҥаалаах донордарга из сүрэхпиттэн махтанабын. Махтанабын Соловьев участковай балыыһатыгар үлэһиттэригэр.

Билигин бэйэм үтүөрдүм, үчүгэй буоллум. Оҕолорум Еля уонна Руслан хайыыр-үйэ бинир саастарын туоллулар, доруобуйаларын туруга үчүгэй.

Киһи туһугар итинник итиэ, иэдэс кыһаммыт биһиги советскай Иҥэ дойдубутугар эрэ баарынан кэпсиэ тутуобун.

А. АНИСИМОВА.
Мырыла.

Тоҥ-хаһаа тутуулар

Соловьев нэйилэгэнин кэнниттэн, Мырылаҕа, быыһа охсон сылдьар да дьон маанна үгүс общественнай тутуулар тыммыыларын мэлдьи иэстэ, билэн ааллар. Оттон олохтоох нэйилэгэннэрэ ол олус охсуулаах. Аҕыйах сылларыта тутуллубут сельскай Культура дьиэтэ муус-кыраата иккі хаһыан тоҥон турбута. Быыл даҕаны бэрт тыммыы, хайдах кыстыыра биллибэт. Баҕар, эмиэ тоҥон айдаан буолуо. Бу бэйэлээх быыбар, эйбэх үлэхамнас, үгүс түбүк саҕана. Оттон нэйилэгэннэрэ хаачыйар мараһыммыт уонна пекарнябыт тустарынан кэпсиэ да, барбат иккиэн тоҥ-хаһаалар. Мараһыыттан продавецтар бэрт кыһалҕаттан адъас аанан таһаан күннэ аҕыйах чаас үлэлиилэр, оттон атыылаһаччылар пландарыгар эйэлэрэ кирбэн таҕыстылар. Пекарнябыт, куруук оттуллар оҕохтоох сир, арыый итиэ буолуон сөп этэ да, ол да тыынны. Истиэнэтэ саргыстаҕаҥ, ардьаах туу күүгүк аҕаҕас. Онон машина үлэлэччилэр эмиэ тулуйбакка бэрт тиэтэлиэн тыммыы күн бинир олордуу кэлиэбэ нэйилэ буһараллар кэлиэнкэ кыайан тиһиммат буолуу эмиэ тахсыталыыр.

Итиэ барыта быыл эрэ буолбут түбүлгэлэр буолбатахтар. Уруккуттан биллибит олохтоохтору бэркэ эрэйдээбит итиэстэтэр. Ол үрдүгэр туһаайыах салайаччылар кыайан дьаһал ылбаттарын кэнэ сөҥөр өрэ.

Аны бинир балтараа ыйынан улахан тыммыылар аҕыыхтара. Оччоҕо бу эмиэ барыта умнуллуох бэйэтэ буолуо дуо?

Е. ЕГАСОВ.

Спорт

Классификационнай турнир

Кэлэҥнэтэ нуучча дуобатыгар классификационнай турнир ыытылларын түмүктэнно. Онно бастакы разрядтаах Петр Данилович Лонзинов салаатыттан 14 киһи кытыннаа.

Күүҥэлэбүтүн курдуҥ, бастакы разрядтаах спортсмен рабочай И. М. Лазарев, хотторуу хомолтотун билбэккэ, эрэлдээхтик бастаата. Иккиһи эмиэ рабочай Н. О. Коркин, үөс мастаанан рабочай П. П. Захаров ылылар.

Турнир түмүгүнэн 4 киһи иккис спортивнай разряды ыоорматын толордулар.

Кэлэҥкэлэр аны саҥалыыбыт итиннэ турнирдар ыытарга былаанналлар.

Н. КОРКИН.

Редактор А. Е. ЧИЧИГИНАРОВ.

БИҺИГИ АДЫРЫСПЫТ: почтовай индекс 678700. Чурапчы с. Карл Маркс уул. 12. ТЕЛЕФОННАРБЫТ: редактор—21-332, отделлар—21-265, уопсай 21-505.

«Саҥа олох» («Новая жизнь») — орган Чурапчинского райкома КПСС и районного Совета народных депутатов Якутской АССР.

Индекс 54907. Газета выходит по вторникам, четвергам и субботам на якутском языке. Объем 1 печ. лист. ЧУРАПЧИНСКАЯ РАЙОННАЯ ТИПОГРАФИЯ с. Чурапча, ул. Карла Маркса 12.

№ ЗАКАЗА 4. Тираж 3455.